

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἑλληνικὴ Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ, ὑπὸ Ἀλέξη Κύρου, σελ. 460.

«Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐγράφη - λέγει ὀρθῶς εἰς τὸν πρόλογόν του ὁ συγγραφεὺς - ὡς διακήρυξις πίστεως εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἱστορικὴν τῆς ἀποστολῆν».

Πράγματι, ἐάν ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ δὲν καθορίζεται καὶ δὲν κρίνεται ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς αὐτῆς, μέσα φυσικὰ εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς διεθνοῦς κοινωνίης, παύει νὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ τοῦ ἔθνους καὶ καθίσταται ὄργανον ξένων συμφερόντων.

Ἡ Ἑλλάς εἶναι προνομιούχος χῶρος εὐρισκόμενος εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην συγχρόνως, γειτονεύων καὶ μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν. Δι' αὐτὸ ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον δύναται νὰ παίξῃ εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικὴν εἶναι μέγιστος. Οἱ πάντες ἀντιλαμβάνονται τὴν ἐξαιρετικὴν ἀξίαν τοῦ ἑλληνικοῦ χῶρου, ἐκτὸς Ἑλλήνων πάντων οἱ ὁποῖοι ὀλοφύρονται διὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καλύπτουν τὴν δουλοφροσύνην των καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ξένων συμφερόντων. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ὁ μέγας Ἑλ. Βενιζέλος ἀπέδειξε περὶτράνως τὸ ἀξίωμα, ὅτι οἱ πάντες ἔχουν ἀνάγκην τοῦ χῶρου αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας πολιτικοὺς ἀπέκειται νὰ ἀξιοποιήσουν τὸ ἀναντίρρητον αὐτὸ πολιτικὸν γεγονός.

Ἡ ἱστορία τοῦτο μᾶς διδάσκει. Ὅποτεδήποτε οἱ Ἕλληνες ἀντεμετώπισαν τὰ διεθνῆ προβλήματα μετὰ βάσιν τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα ἐμεγαλοῦργησαν (Περσικοὶ πόλεμοι), ἀντιθέτως δὲ παρήκμασαν ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐδιχάσθησαν καὶ, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ κομματικὰ των πάθη, ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Περσῶν, τῶν Μακεδόνων, τῶν Ρωμαίων, τῶν Φράγκων ἢ τῶν Τούρκων. Εἰς οὐδεμίαν εὐρωπαϊ-

Vector correlation

Vertical scale

Vertically

Vital index

> statistics ἢ Biostatistics

Ἀνυσματικὴ συσχέτισις (Στατ.)

Κατακόρυφος κλίμαξ ἢ κλίμαξ τεταγμένων (Μαθ.)

Κατακορύφως (Μαθ.)

Δείκτης ζωτικότητος (Δημ.)

Βιοστατικὸς (Στατ.)

W

Weekly seasonal

Weights

Weighted mean - moving average system

Wide - spread classes

Width of base, ταυτὸσημον πρὸς class interval

Whole life annuity, policy

Whole life annuity due

Whole life insurance

Wholesale price index

Ἑβδομαδιαία ἐποχικὴ (μεταβολὴ) (Στατ.)

Βάρη (ἐν. διὰ τὴν στάθμισιν) (Στατ.)

Βαρυκεντρικὸς ἢ σταθμικὸς μέσος, κινητὸς σταθμικὸς μέσος - συστήματα σταθμίσεως (Στατ.)

Πολυπληθεῖς τάξεις (Στατ.)

Πλάτος ἢ διάστημα τάξεως (Στατ.)

Ράντα ζωῆς ἄμεσος, ἀσφάλεια ἄμεσος δι' οἰονδήποτε χρόνον θανάτου (Ἀναλ.)

Ράντα ἐφ' ὄρου ζωῆς προκαταβλητέα (Ἀναλ.)

Ἀσφάλεια ἄμεσος δι' οἰονδήποτε χρόνον θανάτου (Ἀναλ.)

Τιμάρθριμος χονδρικῆς πωλήσεως (Στατ.)

Y

Yield

Ἀπόδοσις (Γεωργ.)

κὴν χώραν τὴν ἐπομένην τῆς ἀπελευθερώσεως συνεκροτήθησαν Ρωσικόν, Ἀγγλικόν καὶ Γαλλικόν κόμμα. Μόνον ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀναφέρει, μετὰ πολλὴν φυσικὰ ἐντροπήν, ὅτι τὴν Χώραν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκυβέρνηουν τοιαῦτα κόμματα, οὐδαμοῦ δὲ ἐνεφανίζετο «ἐλληνόφιλον κόμμα».

Ὁ κ. Κύρου περιγράφων καὶ κρίνων τὰ γεγονότα τῆς διεθνούς πολιτικῆς εἰς τὰς λαμπρὰς σελίδας τοῦ βιβλίου του εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ τονίσῃ καὶ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω, ἀλήθειαν τὴν ὅποιαν ὁ γράφων τὸ παρὸν κριτικὸν σημεῖωμα κατὰ κόρον καὶ μετὰ δέξυτητα ἔχει ἐξάρει εἰς ἐπανελημμένας ὀμίλιας καὶ ἄρθρα του. Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς φράσεώς του τὴν ὅποιαν ἀπὸ τῆς κατοχῆς ἐπαυλαμβάνει : «πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθῆναι».

Εἰς τὸ Ἀ' μέρος τοῦ βιβλίου του ὁ κ. Α. Κ. (σελ. 15 - 115) ἐξετάζει τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς μας Ἐπαναστάσεως (1821) μέχρι τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως Μετὰ πλήρη γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐρευνᾷ τὴν ὄλην πορείαν τοῦ Κράτους, ἀναλύει εἰς γενικὰς γραμμὰς τὴν ἐξωτερικὴν του πολιτικὴν, κρίνει, καταδικάζει καὶ δικαιολογεῖ. Αἱ σελίδες αἱ σχετικαὶ μετὰ τὴν «Μεγάλην Ἰδέαν» ἀξίζει νὰ μελετηθοῦν μετὰ πολλῆς προσοχῆς, πολὺ δὲ περισσώτερον διότι οἱ Ἕλληνες δὲν διδάσκονται τὴν νεωτέραν τῶν ἱστορίαν, ὅπως ἄλλως τε ἀγνοοῦν τὴν σύγχρονον παγκόσμιον τοιαύτην. Ἡ μετεπαναστατικὴ περίοδος τῆς Ἑλλάδος εἶναι terra incognita διὰ τοὺς Ἕλληνας. Τὸ πρόβλημα τῆς «Μεγάλης Ἰδέας» δὲν ἔχει ἐξετασθῆ ἀκόμη ὅσον πρέπει, καὶ ὅμως εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βασικώτερα φαινόμενα τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς. «Οἱ Ἕλληνες, λέγει ὀρθῶς ὁ κ. Α. Κ., ἔχουν ἀνάγκην νὰ καθοδηγῶνται πρὸς θετικώτερας κατευθύνσεις, ἀντὶ νὰ ἐνισχύωνται εἰς τὴν φυσικὴν των τάσιν νὰ ἐκλαμβάνουν τὰς ἐπιθυμίας των ὡς πραγματικότητας... Συμπέρασμα μοιραῖον : ἡ ἀγγλοφιλία, ἡ γαλλοφιλία ἢ ἡ ρωσσοφιλία τῶν τριῶν κομμάτων, ἐκδηλουμένη κατ' ἀρνητικὸν καὶ ὄχι κατὰ θετικὸν τρόπον, δὲν ἐβοήθησεν ἀλλ' ἀντιθέτως παρημποδίσεν τὸ Κράτος νὰ ἐκμεταλλεθῇ ὑπὲρ τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων...»

Ὁ κ. Κ. προσπαθεῖ μετὰ ἀμεροληψίαν νὰ κρίνῃ τὴν περίοδον τοῦ διχασμοῦ λόγῳ τῆς μὴ συμφωνίας Κωνσταντινοῦ - Βενιζέλου. Δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἐν ὅμως εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ νεύρωσις ἢ ὅποια ἐπεκράτησεν ἀπὸ τοῦ 1915 μέχρι τοῦ 1922, τὸ «ἀλληλοφάγωμα» ἔφερε τὴν κατάρρευσιν τῶν ἔθνικῶν ὀνείρων, τὴν κατάρρευσιν τῆς πραγματικῆς «Μεγάλης Ἑλλάδος», τὴν Μικρασιατικὴν συμφορὰν. Δυστυχῶς τὰ παθήματα τῆς περιόδου αὐτῆς δὲν ἔγιναν, νομιζόμεν, μαθήματα.

Εἰς τὸ δευτέρον μέρος τοῦ βιβλίου του, τὸ ὅποion καταλαμβάνει τὰς σελίδας ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 123 μέχρι τοῦ ἀριθ. 260, ὁ κ. Κ. ἐξετάζει ποῖα εἶναι αἱ προϋποθέσεις καὶ αἱ θεμελιώδεις βάσεις τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς: Ἡ μονιμότης καὶ συνοχὴ, ἡ ἐπίγνωσις τῆς βαλκανικῆς καὶ μεσογειακῆς θέσεως τῆς Χώρας, μέτρον εἰς τὴν ἀσκησίν τῆς, κατανόησις τῶν ξένων καὶ προσπάθεια ὅπως καὶ οἱ ξένοι κατανοήσουσιν τὴν ἐλληνικὴν πολιτικὴν, ὡς ἔκφρασιν ἔθνικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων.

Τὸ τελευταῖον τμήμα ἀσχολεῖται μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κυριακοῦ αἰτήματος διὰ τὴν ἔνωσιν μετὰ τὴν Μιτῆρα Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀσκηθείσης σχετικῆς ἐλληνικῆς πολιτικῆς. Αἱ περιστάσεις δὲν ἐπιτρέπουν τὴν κρίσιν ἐπὶ τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς. Ὁ γράφων ὅμως τὰς γραμμὰς ταύτας ἐνθυμεῖται μετ' ὑπερηφανείας ὅτι ἀπὸ τῆς ἔδρας διεκήρυξεν, ἀπὸ τοῦ 1950, ὅτι δὲν ὑπάρχει θέμα ἐνώσεως, ἀλλ' αὐτοδιαθέσεως καὶ ὅτι ἡ καλύτερα ὁδὸς εἶναι ἡ συνεννόησις μετὰ τοὺς ἀντιαποικιακοὺς λαοὺς, μέσα, φυσικὰ, εἰς τὰ πλαίσια τῆς Δυτικῆς συνεργασίας.

Ὁ κ. Κ. Κύρου ἐξετέλεσεν ἔθνικόν ἔργον ἐκδίδων τὸ πολῦτιμον βιβλίον του. Ἐθνικὸν χρέος εἶναι ἡ μελέτη του, ἰδίως ἀπὸ τοὺς νέους, οἱ ὅποιοι - εἶναι τραγικὴ διαπίστωσις - κατὰ μεγάλην πλειονότητα ἀγνοοῦν ἀκόμη καὶ ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἢ ὁ Χαρίλαος Τρικούπης. Ἴσως ἀπὸ τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κ. νὰ ἀντιληφθοῦν διατὶ τόσαι θυσίαι κατὰ τὸν πόλεμον καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν ἀπέβησαν μάταιαι. Ὁ κ. Κ. ὅμως λησμονεῖ ὅτι τὸ ἐλληνικὸν δράμα ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ αἱ κοινὰ συμφέροντα ἔχουσαι μυστικὰ ρωσικὰ καὶ ἀγγλικὰ ὑπηρεσίαι παρεσκευάσαν καὶ ἐδημιούργησαν τὸ ἐν Αἰγύπτῳ στρατιωτικὸν κίνημα. Τὰ Δεκεμβριανὰ ἦσαν ὁ

δεύτερος γῦρος τῶν ἰδίων ὑπηρεσιῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐξαφανισθῆ ὡς παράγων τῆς διεθνoῦς πολιτικῆς ἢ Ἑλλάς, ἐπ' ὠφελείᾳ Ἑγγλων καὶ Ρώσων. Ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων (Β. Ἡπειρος, Κύπρος, διαρρῦθμισις συνόρων πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, πεδιάς τοῦ Ἄρδα) εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι μετὰ τὴν συμφωνίαν τῆς Τεχεράνης ἢ Ἑλλάς ὑπῆρξε τὸ πρῶτον κέντρον τῆς ἐνδοσυμμαχικῆς ἀντιθέσεως. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν τὸ ἀντελήφθη ὅταν ἔπρεπε καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν παγίδα. Καὶ ὅμως ἡ ἄνευ γνώσεως τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προσπάθεια τῶν Ἑγγλων νὰ συνάψουν χωριστὴ ἀνακωχὴν μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ εἰς βάρος τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων καὶ ἡ σύγχρονος σπουδὴ τῶν Ρώσων νὰ καταλάβουν τὴν Βουλγαρίαν ἦτο, νομίζομεν, προειδοποιητικὰ καὶ πρὸς τοὺς κυβερνῶντας καὶ πρὸς Ἑλληγνικὸν λαὸν περὶ τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος. Σήμερον οὐδεὶς πρέπει ν' ἀμφιβάλλῃ δι' ὅσα κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1945 διεκηρύξαμεν.

Ὁ κ. Κύρου ἐξετέλεσεν ἐθνικὸν χρέος δημοσιεύων τὸ βιβλίον του. Εἶναι ἄξιον ἐλικρινῶν συγχαρητηρίων καὶ θερμῶν εὐχαριστιῶν. Ἐθνικὸν χρέος εἶναι καὶ ἡ μελέτη τοιούτων βιβλίων καὶ ἡ ἄνευ προκαταλήψεων περὶ αὐτῶν κρίσις.

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ, ὑπὸ Χρ. Ν. Ἀγαλλοπούλου. Ἐπιθεώρησις Ἑργατικοῦ Δικαίου, Τόμ. 14, σελ. 1248, Ἀθῆναι 1955.

Ὁ κ. Χρ. Ν. Ἀγαλλόπουλος, συνεχίζων τὰς λαμπρὰς πνευματικὰς ἐργασίας του, περιέλαβε εἰς τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον τευχίδιον σχετικὴν ὁμιλίαν του, ἐκφωνηθεῖσαν τὴν 29 Ἰανουαρίου 1955 εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, εἰς τὴν ὁποίαν διδάσκει ἐργατικὸν δίκαιον καὶ κοινωνικὴν πολιτικὴν, μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν διὰ βιβλίον παραπομπῶν.

Πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα πληροφορεῖται ὁ ἀναγνώστης διὰ τὰ τοῦ Δ' αἰῶνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθησαν καὶ ἔδρασαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, «τὰ πρῶτα παιδιά τῆς ἁρμονικῆς ἐνώσεως ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τοῦ ἀπτικoῦ λόγου μὲ τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς». Με γοργὴν καὶ γλαφυρὰν ἀνάπτυξιν ἀναφέρονται ἐνδιαφέρονται ἀντιλήψεις τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν περὶ ἐργασίας, χαρακτηριστικὰ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ τοῦ Χρυσοστόμου, καταφερόμενου κατὰ τῆς γνωστῆς ἐναντίον τῆς σωματικῆς ἐργασίας προκαταλήψεως τῆς ἀρχαιότητος.

— Ἀλλά, ἔλεγε, καὶ τὸν σκηνοποιὸν καὶ τὸν ἐπ' ὀχῆματος φερόμενον... ἀδελφὸν νόμιζε· μάλλον δὲ τοῦτον πλεον ἢ ἐκεῖνον... Ὅταν οὖν ἴδῃς ὑλοκοποῦντα, σφυροκοποῦντα, ἡσβολωμένον, μὴ διὰ τοῦτο καταφρόνει, ἀλλὰ διὰ τοῦτο θαύμαζε· ἐπεὶ καὶ Πέτρος διεζώσατο καὶ σαγήνην μετεχειρίζε καὶ ἤλιευε· Παῦλος γὰρ αὐτός... ἐπὶ σκηνορραφείου ἐστός δέρματα ἔρραπτε».

Ἀλλὰ σημεία τοῦ βιβλίου, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου εἶναι αἱ ἀντιλήψεις τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν περὶ ἰδιοκτησίας, περὶ γυναικός, περὶ συστηματοποιήσεως τῆς προνοίας.

Εἰς τὰς ζοφώδεις ἡμέρας τοῦ καιροῦ μας ἡ μελέτη τῆς ζωῆς τοῦ ἀπομεμακρυσμένου παρελθόντος δὲν εἶναι ἄχρηστος. Ὁ κ. Χρ. Ν. Ἀγαλλόπουλος πρέπει νὰ τύχη εὐχαριστιῶν, δώσας τὴν εὐκαιρίαν καὶ δυνατότητα νὰ ἔχωμεν μίαν γενικὴν γνῶσιν μᾶς χαμένης εἰς τοὺς αἰῶνας ζωῆς.

Ἐκεῖ ὅμως, εἰς τὴν χαμένην αὐτὴν ζωὴν, διελαλήθη τὸ τοῦ Χρυσοστόμου, περὶ τοῦ ὁποῖοῦ ὁ συγγραφεὺς γράφει ὅτι ἀκτινοβολεῖ ἀκόμη καὶ ἀποτελεῖ φωτεινὸν ὄδηγόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν κάποτε εἰς τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος. Ἴδου τὰ περίφημα ταῦτα (σελ. 14): «Ὅσπερ οἱ λέοντες, ὥσπερ αἱ παρδάλεις, ὥσπερ αἱ ἄρκτοι, συγκλειόμεναι καὶ ἐν σκότει καθειργόμεναι, διεγείρουσι τὸν θυμὸν, ἀξέουσι τὴν ὀργὴν, οὕτω δὴ καὶ ὁ πλοῦτος συγκλειόμενος καὶ κατορυττομενος λέοντος μάλλον ὀρέεται καὶ πάντοτε ἀνάσσοβει. Εἰ δὲ ἐξάγῃς αὐτὸν ἐκ τοῦ σκότους καὶ διασπείρῃς εἰς τὰς τῶν πενήτων γαστέρας, τὸ θηρίον γίνεται πρόβατον, ὁ ἐπίβουλος προστάτης, ὁ σκόπελος λιμὴν, τὸ ναυάγιον γαλήνη».

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γνώσεως καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ ἐλευθερία, ὑπὸ **Α. Τσοπανάκη** — 1955, σελ. 22.

Τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἐξέδωκεν εἰς κομψὸν τευχίδιον τὴν ὁμιλίαν τοῦ διακεκριμένου Καθηγητοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας κ. Ἄγ. Τσοπανάκη μετὰ τὸ ἀνωτέρω θέμα, γενομένην ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διακοσιοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου Columbia τῆς Νέας Ὑόρκης. Τὸ θέμα τοῦτο ἐτέθη παρ' αὐτοῦ τοῦ εορτάζοντος Πανεπιστημίου καὶ ἡ ἐνέργειά του αὕτη ὁμολογουμένως ὑπῆρξε καὶ πρωτότυπος καὶ γόνιμος.

Ὁ κ. Τσοπανάκης ἀνεδείχθη μετὰ τὴν ὁμιλίαν του ἄριστος πραγματευτὴς τοῦ θέματος, διότι εἶναι ἐκδηλος ἡ ἀγωνία του καὶ ἡ πίστις του εἰς τὴν Ἑλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὴν Δικαιοσύνην καὶ ἀναβιβάζει τὸ ἐπίπεδον τῶν Λαῶν. «Ἡ τυραννία — λέγει ὁ κ. Τ. — ὡς πνευματικὸ καὶ πολιτικὸ φαινόμενο μετὰ τὴν ὀποιαδήποτε μορφήν τῆς ἐμφανίζεται καὶ ἐνισχύεται ἀκόμη πλεονεκτήματα μετὰ ὅλο καὶ μεγαλύτερη χρῆσιμότητα». Καὶ προσθέτει: «Ἔτσι δημιουργεῖται ἡ φατρία καὶ ὅλοι οἱ ὑποψήφιοι τύραννοι ἐμφανίζονται ὡς προστάτες τοῦ λαοῦ· ὁ τύραννος ξέρει πῶς οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τὴν Ἑλευθερίαν, γι' αὐτὸ χρειάζεται περισσότερη ἀσφάλεια, γι' αὐτὸ ἐπιβάλλει τὴν σιωπὴν καὶ τὸ φόβον».

Ὁ ὁμιλητὴς ὑπῆρξεν ἀντάξιος τοῦ ὠραίου θέματος.

Σ.Κ.Π.

Ἡ Βρετανία, Ἐπίσημον ἐγχειρίδιον.

Ἡ ἑτήσια αὕτη ἔκδοσις συντάχθη ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου Πληροφοριῶν ὑπὸ μορφήν συνοπτικῆς ἐπιτομῆς πληροφοριῶν προερχομένων ἐξ ἀρμοδίων ἐπισήμων πηγῶν, βάσει τῶν γεγονότων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Βρετανίαν, τὸν Βρετανικὸν λαὸν καθὼς καὶ τοὺς βρετανικοὺς θεσμοὺς. Βεβαίως δὲν ἀξιοὶ περιεκτικότητά ἀλλὰ σκοπεῖ νὰ παρέχῃ εὐκόλως καὶ ἐπαρκῶς τὰς ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα ὑποβάλλονται συχνότατα περὶ τῆς Βρετανίας ἐκ μέρους τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν (ἐκτὸς τῶν Βρετανῶν).

Τὸ βιβλίον περιέχει κεφάλαια περὶ τῆς Κυβερνήσεως, τῆς Διοικήσεως, περὶ ἀμύνης, ἐθνικῆς οἰκονομίας, Βιομηχανίας, Μεταφορῶν καὶ Συγκοινωνίας, ἐργασίας καὶ ὀργανώσεως, οἰκονομικῶν, ἐμπορίου, Κοινωνικῆς προνοίας, στεγάσεως καὶ προγραμματισμοῦ, θρησκείας, ἐπιστήμης, τύπου, ραδιοφωνίας καὶ τηλεοράσεως, ὑπάρχει δὲ καὶ βιβλιογραφία ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ βιβλίον. Ἡ τελευταία ἔκδοσις 1955, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ γραφείου τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, εἶναι βελτιωμένη καὶ ἐπηξημένη καὶ περιλαμβάνει 32 φωτογραφίας, 5 χάρτας (2 ἐγχρώμους) καὶ 13 διαγράμματα.

Α.Π.

Uncertainty in economics and other reflections, ὑπὸ G. L. S. Shackle, Cambridge, at the University press, 1955, Pa. XV + 265.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἐκδοθεῖσαν τῷ 1949 ἀξιόλογον αὐτοτελῆ ἐργασίαν «Expectation in economics», ἥτις ἀνετυπώθη τῷ 1952, ὁ καθηγητὴς τῆς Οἰκονομικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λίβερπουλ G. L. S. Shackle μᾶς προσφέρει ἤδη διὰ τοῦ παρόντος βιβλίου σειρὰν δέκα ὀκτῶ μελετῶν του ἐπὶ τῆς ἀβεβαιότητος εἰς τὴν Οἰκονομικὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπὶ ἐτέρων θεμάτων.

Αἱ πρῶται ἐννέα μελέται τοῦ νέου τούτου βιβλίου (σελ. 3—101) δεκνύουσι τὸ ζῶηρον ἐνδιαιφέρον τοῦ συγγραφέως διὰ τὰ προβλήματα τῶν Κεϋνσιανῶν «προσοδικῶν» καὶ τῆς «ἀβεβαιότητος» καὶ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν τῆς ἐντάξεως τῶν καθολικῶν τούτων παραγόντων εἰς εἶδος τι εὐλογοφανῶν κανόνων. Οὕτω ἀποκαλύπτεται ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ συγγραφέως, ἀφιερωθέντος εἰς τὴν ἐπίλυσιν προβλημάτων τόσοσιν θεωρητικῶν, ἐφ' ὧν μάλιστα ἔχει χαράξει πρωτοτύπους κατευθύνσεις.

Τὴν ὡς ἄνω πρώτην ομάδα μελετᾶν διαδέχεται δευτέρα ἐκ δύο (σσ. 105—144), πραγματευομένων σύγχρονα θέματα περὶ τόκου. Τρίτη ὁμάς ἐκ τεσσάρων μελετῶν (σσ. 147—214) ἀναφέρεται εἰς ζητήματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐπένδυσιν καὶ τὴν ἀπασχόλησιν. Ἡ τετάρτη καὶ τελευταία ὁμάς ἐκ τριῶν μελετῶν (σσ. 217—257) ἀναπτύσσει τὴν φιλοσοφίαν τῆς Οἰκονομικῆς.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τελευταίας μελέτης τοῦ βιβλίου τούτου ὁ συγγραφεὺς γράφει: «Διὰ νὰ εἶναι τις ὠλοκληρωμένος Οἰκονομολόγος, δεόν νὰ εἶναι συνάμα μαθηματικός, φιλόσοφος, ψυχολόγος, ἀνθρωπολόγος, ἱστορικός, γεωγράφος καὶ κάτοχος τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Δέον προσέτι νὰ εἶναι ἀριστοτέχνης εἰς τὴν διατύπωσιν, ἐνήμερος τῶν διεθνῶν προβλημάτων, νὰ ἔχη ἐπιχειρηματικὴν πείραν, νὰ κατανοῇ τὰ προβλήματα τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως καὶ νὰ γνωρίζῃ καλῶς τέσσαρας ἢ πέντε ξένας γλώσσας».

Ἐάν κρίνῃ τις ἀπὸ τὴν διαύγειαν τῆς διατύπωσεως, τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν πληρότητα τῶν ὡς ἄνω μελετῶν, ἀσφαλῶς θὰ συναγάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ καθηγητὴς κ. Shackle εἶναι πράγματι «ὠλοκληρωμένος Οἰκονομολόγος», ἡ δὲ παρούσα συμβολὴ του χρήσιμος εἰς πάντα θεωρητικὸν τῆς Οἰκονομικῆς.

K B.M.

La Gestion Prévisionnelle de l'Entreprise ὑπὸ B.B. Thibert, Paris, Dunod, 1955, Σχ. 8ον, σελ. XXII + 256. Τιμὴ 1750 Φρ. γαλ.

Τὸ ὡς ἄνω ἔργον, προλογιζόμενον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ André A. Brunet, ἐξεδόθη εἰς τὴν σειρὰν ἐκδόσεων τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Dunod «L' Economie d' Entreprise». Τοῦτο ἔχει τὸ ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν ὅτι παρουσιάζει τὸν τρόπον καταρτίσεως προϋπολογισμοῦ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ἄσκησιν ἐλέγχου, ὅφ' ὅλας τὰς μορφάς των. Συγκεντρώνει καὶ ἐναρμονίζει τὰς ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω θέματος ἀπόψεις ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἥτοι ἀπὸ οἰκονομικῆς, ἐμπορικῆς, τεχνικῆς, λογιστικῆς καὶ κοινωνικῆς.

Εἰς τὸ ἐν λόγω βιβλίον καθορίζονται σαφῶς καὶ ἐπεξηγοῦνται διὰ συγκεκριμένων παραδειγμάτων αἱ σχέσεις τῆς ἐπιχειρήσεως πρὸς τὰς ἀγοράς της καὶ αἱ τῶν ἀγορῶν πρὸς τὴν δυναμικότητα τῆς παραγωγῆς της, ὡς καὶ ἡ μέτρησις καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς παραγωγικότητος.

Ἐκτίθενται ἐπίσης πρωτότυποι μέθοδοι, βασιζόμεναι ἐπὶ τῆς πείρας, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ προϋπολογισμοὶ καὶ ὁ διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἔλεγχος, ἵνα ἐπιτευχθῇ καὶ διατηρηθῇ, ἀφ' ἐνὸς μὲν στενὸς σύνδεσμος μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑψηλὸν ἐπίπεδον παραγωγικότητος.

Ὁ συγγραφεὺς μελετᾷ εἰς τὸ ἐν λόγω βιβλίον τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν δαπανῶν ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ μίαν νέαν σκοπιάν, βασιζομένην ἐπὶ ἀποκλειστικῶς συγκεκριμένων δεδομένων. Προσπαθεῖ ἐπίσης νὰ καταστήσῃ ὀλιγώτερον πολυπλόκους τὰς προβλέψεις καὶ τὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ κυκλοφοροῦντος κεφαλαίου. Τέλος ἀποκαλύπτει τὴν ἀνθρωπιστικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποψιν τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων.

Λόγῳ τοῦ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος ὅπερ παρουσιάζει τὸ ἐν λόγω βιβλίον, τοῦτο εἶναι χρήσιμον εἰς τοὺς καθηγητὰς καὶ σπουδαστὰς τῶν οἰκονομικῶν, ἐμπορικῶν, ὀργανωτικῶν καὶ τεχνικῶν ἐπιστημῶν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας, τοὺς μηχανικοὺς καὶ τοὺς ὑπευθύνους τῶν ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων οἰκονομικῶν μονάδων.

Ἄχ. Γ. Ἐξαρχος

«Σύγχρονοι Θεωρίαι περὶ νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν κατευθύνσεων τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς», ὑπὸ Γεωργίου Κανᾶ, Ἀθῆναι 1955, σελ. 190.

Ἐπὶ τοῦ κ. Γεωργίου Κανᾶ ἐξεδόθη ἡ τρίτη κατὰ σειρὰν μελέτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσονται αἱ σύγχρονοι θεωρίαι περὶ τῶν νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν κατευθύνσεων τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς.

Ἡ μελέτη εἶναι λίαν ἐπιμελημένη, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου καὶ μὲ θαυμασίαν ἀρχι-τεκτονικὴν ὕλην.

Ἡ ὅλη μελέτη διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἀναπτύσσεται ἡ νέα θεωρία περὶ τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, ὡς διεμορφώθη καὶ ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν, εἰς τὰς Ἀγγλοσαξωνικὰς κυρίως χώρας. Ἀναπτύσσονται εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς μελέτης αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ θεωρία περὶ λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, ὅπως τὴν ἀνέπτυξαν οἱ διάφοροι ἐπιστήμονες.

Ἡ θεωρία περὶ λειτουργικῆς Δημοσίας οἰκονομικῆς συνδέεται μὲ τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας Καθηγητοῦ Lerner (Abba), ὁ ὁποῖος ἐσυστηματοποίησε καὶ ἀνέπτυξε ταύτην διὰ τριῶν μελετῶν του, ἀπὸ τοῦ 1943 μέχρι τοῦ 1951. Ἐν τούτοις αἱ ἀπάρχαι τῆς θεωρίας ταύτης ἀνευρίσκονται εἰς τὰς μελέτας τῶν J. M. Keynes, Colin Clark, Alvin Hansen καὶ ἄλλων ἐξεχόντων ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν τὴν ὠθησιν πρὸς τὴν μελέτην τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν κατευθύνσεων τούτων πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν σκοπῶν. Ἄλλὰ καὶ πλείστοι ἄλλοι ἐξέχοντες ἐπιστήμονες, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἠσχολήθησαν μὲ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν κριτικὴν τῆς θεωρίας τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς.

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς μελέτης του ἀναπτύσσει περαιτέρω τὰς νομισματικὰς καὶ οἰκονομικὰς κατευθύνσεις τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ θεωρία περὶ λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς ἐμφανίζεται ὡς συνδυασμὸς δημοσιονομικῶν, οἰκονομικῶν καὶ νομισματικῶν ἐπιδιώξεων.

Εἰς τὸ Γ' κεφάλαιον τοῦ Α' μέρους ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θεωρίας τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας οἰκονομικῆς ὡς πολιτικῆς ἀποβλεπούσης εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν μακροχρονίων καὶ δυσμενῶν ἐπιδράσεων τοῦ πληθωρισμοῦ.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τούτου ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς μίαν ἐμπεριστατωμένην καὶ ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λόγων, οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν, δημοσιονομικῶν, ἐπιστημονικῶν, πολιτικῶν καὶ ψυχολογικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέδρασαν, εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ὥστε νὰ ἀποδίδεται σήμερον πολὺ μεγάλην σημασίαν εἰς τὸν πληθωρισμὸν, ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε.

Ἀκολούθως, εἰς ἕτερον κεφάλαιον, ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, ὡς πολιτικῆς ἀποβλεπούσης εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἀντιπληθωρισμοῦ καὶ τῆς ὑποαπασχολήσεως.

Εἰς τὸ Β' μέρος ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν περὶ συμψηφιστικῆς δημοσιονομικῆς δράσεως, ὡς ἀνεπτύχθη ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπιστημόνων, καὶ τὴν προσαρμογὴν τῆς θεωρίας περὶ λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς πρὸς συμψηφιστικούς, οἰκονομικούς καὶ νομισματικούς, σκοπούς.

Ἡ θεωρία τῆς συμψηφιστικῆς δημοσιονομικῆς δράσεως ἀποβλέπει εἰς τὴν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν διαμόρφωσιν τῆς συνολικῆς ἐθνικῆς δαπάνης, ὡς αὕτη ἐμφανίζεται διὰ τῶν ἐθνικῶν λογαριασμῶν, εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον, ἐπιτρέπον τὴν ἐπίτευξιν καὶ τὴν μακροχρόνιον διατήρησιν τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως, χωρὶς ἐντόνους καὶ μακροχρονίους δυσμενεῖς διαταραχὰς, πληθωριστικὰς ἢ ἀντιπληθωριστικὰς.

Ὁ συγγραφεὺς ἀναπτύσσει μεθοδικῶς τὰς διαφόρους μορφὰς τῆς συμψηφιστικῆς δημοσιονομικῆς δράσεως, ἤτοι τὴν συμψηφιστικὴν φορολογίαν, συμψηφιστικὴν δανεικὴν πολιτικὴν, συμψηφιστικὴν πολιτικὴν δημοσίων δαπανῶν (Compensatory Spending) καὶ τὴν συμψηφιστικὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν.

Εἰς ἰδιαιτέραν κεφάλαιον (4) ἀναπτύσσει ὁ συγγραφεὺς, μὲ σαφήνειαν καὶ μεθοδικότητα, τὴν θεωρίαν τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐλλειμματικοῦ προϋπολογισμοῦ (Deficit Spending).

Εἰς τὸ I κεφάλαιον τοῦ Β' τούτου μέρους γίνεται μίαν ἀνάπτυξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν καὶ θεωριῶν περὶ λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς καὶ συμψηφιστικῆς δημοσιονομικῆς δράσεως εἰς τὰς διαφόρους χώρας, Ἡν. Πολιτείας, Ἀγγλίαν, Καναδῶν, Γαλλίαν καὶ Ἑλλάδα.

Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς μίαν ἐμπεριστατωμένην ἀνά-

λυσιν τοῦ δημοσιονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει διὰ θαρραλέας πολιτικῆς.

Εἰς τὸ Γ' μέρος ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν τῶν θεωριῶν τῆς λειτουργικῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς καὶ τῆς συμψηφιστικῆς δημοσιονομικῆς δράσεως, ὡς αὐταὶ ἀνεπτύχθησαν εἰς τὰ προηγούμενα Α καὶ Β μέρη τῆς μελέτης.

Διὰ τῆς κριτικῆς ἀναλύσεως ὁ συγγραφεὺς προβαίνει εἰς τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν τῶν συγχρόνων θεωριῶν περὶ νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν κατευθύνσεων τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, εἰς τὰ πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης, καὶ προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ σταθερὰν τὴν θεμελίωσιν ὀρισμένων ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν νέων τούτων θεωριῶν, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται ἐπὶ τῆς δυναμικῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, τῆς λογικῆς καὶ τῆς πείρας. Ἀντιθέτως, ὁ συγγραφεὺς ἀποκρούει καὶ ἀπορρίπτει ὀρισμένας ἀρχὰς ἐκ τῶν θεωριῶν τούτων, αἱ ὁποῖαι δὲν στηρίζονται ἐπὶ ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένων δογμάτων καὶ βάσεων καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν σημερινὴν λογικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν.

Ὁ συγγραφεὺς κάμνει χρῆσιν πλουσίας καὶ πλήρως συγχρονισμένης βιβλιογραφίας, ἑλληνικῆς καὶ ξένης.

Ἡ μελέτη αὕτη τοῦ κ. Κανᾶ ἀποτελεῖ διὰ τὴν χώραν μας θετικὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῇ ξένῃ διαμορφωθείσων νέων θεωριῶν περὶ νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν κατευθύνσεων τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς, ὑπὸ τὰς σημερινὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας τῶν διαφόρων χωρῶν.

Διὰ τῆς μελέτης του ταύτης ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐκθέτει ἀπλῶς τὰς νέας ταύτας ἐπιστημονικὰς θεωρίας, ἀλλὰ προβαίνει συγχρόνως εἰς τὴν βελτίωσιν, συμπλήρωσιν καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξιν τούτων, συμβάλλων οὕτω θετικῶς εἰς τὴν ὀρθοτέραν καὶ πληρεστέραν ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν τῶν νεωτέρων θεωριῶν δημοσιονομικῆς - νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Χαρ. Σμπαρούνης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

1. Σχέσεις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1821. Τόμος Α'. Οἱ πόλεμοι τῶν Τούρκων πρὸς κατάληψιν Ἑλληνικῶν χωρῶν 1071 - 1571, ὑπὸ Ἀμάντου Κωνστ., 8ον σελ. 216.
- Hellas and Cyprus, ὑπὸ Gyalistras Serge, Translated from the Greek original by G. A. Trypanis, 8ον, σελ. 108.
- Ὁ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ δράσις αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, Βορείου καὶ Νοτίου, ὑπὸ Ζούστη Θ. Βασιλείου, 8ον, σελ. 616, New York, N. Y. 1954.
- Ἱστορία τῆς νήσου Ἰκαρίας, Τόμος Α'. ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλήψεως τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπὸ Μελά Ἰωάννου, 8ον, σελ. 176.
- Ἡ συμφορὰ τῆς Κρήτης τοῦ Μανόλη Σκλάβου, ὑπὸ Μπουμπουλιδῆ Φαίδωνος, 8ον, σελ. 40.
- Παῦλος Μελάς (βιογραφία), «Ἐταιρ. Μακεδ. Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου ἀριθ. 6» ὑπὸ Νοτάρη Σωτ. Ἰωάννου, 8ον, σελ. 80, Θεσσαλονίκη.
- Thessalonique et la Peinture Macédonienne, ὑπὸ Xyngoropoulos André, «Ἐταιρ. Μακεδ. Σπουδῶν Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου» ἀριθ. 7, 8ον, σελ. 80.
- Κύπρος, ὑπὸ Ταρσούλη Ἀθηνᾶς, Τόμος Α', 4ον, σελ. 492.
- Λεξικὸν τῆς φιλοσοφίας, ὑπὸ Lalande André, ἐπιμελητῆς - μεταφραστῆς Εὐτύχιος Π. Φικιώρης, Τόμος 5ος, 8ον σελ. 641 - 800.
- Ἀναλύσεις ἐδαφῶν καὶ ὑδάτων τοῦ Κεντρικοῦ Ἑδα-

- φολογικοῦ Ἐργαστηρίου, ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας (Γενικὴ Διεύθυνσις Γεωργίας, Διεύθυνσις Γεωργικῶν Ἐρευνῶν) Δρος **Δημ. Σιμ. Κατακουζηνοῦ**, 4ον σελ. 32.
- Πρόσωπα τῆς ἐποχῆς, πράγματα καὶ μάσκες. Πολιτικῆ, λαός, σαλόνοι, ὑπὸ **Καλεურᾶ Ἀχιλλέως**, 8ον, σελ. 100.
- Ἑλληνικὴ Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ, ὑπὸ **Κύρου Ἀδ. Ἀλέξη**, 8ον σελ. 460.
- Τὸ πρόβλημα τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ὑπὸ **Ραπτοπούλου Θ. Κωνσταντίνου**, 8ον, σελ. 112.
- Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς συγχρόνου ἀνθρωπολογίας. Γ'. Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητος, ὑπὸ **Ἀσπιώτη Ἀρ.**, 8ον, σελ. 96.
- Ψυχολογία τοῦ παιδὸς μετὰ παιδαγωγικῶν ἐφαρμογῶν, ὑπὸ **Ἐξαρχοπούλου Ι. Νικολάου**, Τόμος Α'. 8ον, σελ. 560.
- Ἀνθρωπιστικὴ Παιδεία. Γενικὴ καὶ πολυτεχνικὴ μόρφωση, ὑπὸ **Ἰμβριώτη Ρόζας**, 8ον, σελ. 192.
- Ἀργοπορημένα ὑστερότοκα, ὑπὸ **Ξηροτύρη Ν. Ἰωάν.** (Ἀνατ. ἀπὸ τὰ «Χρονικά» τοῦ Πειραμ. Σχολ. Πανεπιστ. Θεσ/νίκης) 8ον, σελ. 34.
- Ἡ ἀρμονία ἐν τῇ κοινωσίᾳ, 8ον, σελ. 48 — Ὁ ἀνθρωπισμὸς ἐν τῇ κοινωσίᾳ, 8ον, σελ. 108, ὑπὸ **Σταματιάδη Β. Πλάτωνος**.
- Ἀρχεῖον Σάμου, ὑπὸ **Ζαφειρίου Νικολάου**, Σύγγραμμα περιοδικῶν κατὰ τριμηνίαν ἐκδιδόμενον, Τόμος 4ος, Τεύχη Α'—Δ', 8ον, σελ. 256.
- Τὰ Γιάννινα (περιγραφή τῆς πόλεως Ἰωαννίνων), ὑπὸ **Λαμπρίδη Ἰωάν., Α'** ἔκδοσις, Β' ἔκδοσις, ὑπὸ **Βασίλη Φανίτσιου**, 8ον, σελ. 48.
- Τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα (1800—1923), ὑπὸ **Λάσκαρη Θ. Μιχαήλ**, Τόμος Α'. Τεῦχος Β' (μέχρι τοῦ 1878), σελ. 145—312.
- Ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς, ὑπὸ **Παμπούκη Πάνου**, πρόλογος **Στεφ. Στεφανοπούλου**, ἔκδοσις Β' ἐπισημμένη, 8ον, σελ. 116.
- Ἡ συμβολὴ τῆς Κύπρου εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Εἰκοσιένου, ὑπὸ **Παπακώστα Ἀγγέλου**, 8ον, σελ. 12.
- Ἡ ἀὐτοδιοίκησις εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὑπὸ **Ἀρόνη Νικολάου**, 8ον, σελ. 32.
- Ὑποχρεώσεις—Δικαιώματα ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων, ὑπὸ **Κουμαραδιοῦ Α. Ἰωάννου**, 8ον, σελ. 64.
- Σκιαγραφίαι (Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ ζωὴ), ὑπὸ **Γανῶση Β. Γ.**, 8ον σελ. 144.
- Οἱ γονεῖς καὶ τὸ σχολεῖο, ὑπὸ **Γιαννίκα Φωτίου**, 8ον, σελ. 18.
- Σκέψεις κοινωνικῆς Φιλοσοφίας, ὑπὸ **Κατεβαίνη Πυθ.**, 18ον σελ. 32.
- Ματιεὶς στὴ Σοβιετικὴ Παιδαγωγικὴ. (Γενικὲς ἀρχαί — σχολικὴ πρᾶξις καὶ θεωρία — Τὸ παιδαγωγικὸ σύστημα Μακαρένκο), ὑπὸ **Παπαγεωργίου Δ. Νίκου**, 8ον, σελ. 160.
- Πρὸς Δημοδιδασκάλους, ὁμιλία **Στρ. Κ. Παπαϊωάννου**, 8ον σελ. 32.
- Διάλογος γονέως καὶ πτυχιούχου τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, **Στρ. Κ. Παπαϊωάννου**, 8ον, σελ. 72.
- Ὑπερ τῆς Α. Σ. Β. Σ., **Στρ. Κ. Παπαϊωάννου**, 8ον, σελ. 112.
- Ἡ θεωρία τῆς πάλης τῶν τάξεων, **Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου**, 8ον, σελ. 26.
- Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, **Χρήστου Ἀγαλοπούλου**, 8ον, σελ. 15.
- Ὁργάνωση καὶ Οἰκονομία, **Κλαυδίου Μπανταλοῦκα**, 8ον, σελ. 192.
- Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον, **Μετάφρ. Σπ. Βασιλείου**, 8ον, σελ. 192.
- Ἀ Δωδεκαήμερον Σπουδῶν Τουριστικῆς Βιομηχανίας **Α. Σ. Β. Σ.**, 8ον, σελ. 220.